

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

60. De speciebus & modis bigamiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

hanc tertiam significationem non habet bigamia: nam Christi cum Ecclesia est vnus cum vna, bigamia autem vnus cum pluribus, nempe vnus vxoris cum pluribus, aut vnus successiue, aut vnus mariti cum pluribus vxoribus. Est defectus sacramenti significationis in bigamia. cum ergo sacerdotis sit ministrare sacramenta, merito repellitur ab omnibus, qui ad sacerdotium ordinantur, is, qui imperfecte capit vnum sacramentum, hacque de causa irregularitas habetur ex defectu.

Altera causa est propter prerogatiuam ordinis, d. 26. na. vt tanto officio nemo accederet, qui imperfectione esset notatus.

Tertia est, quia presumitur incontinens qui pluries contrahit, ex can. proposuisti, d. 28. bigamus enim quisque incontinentiæ argumentum habet.

Quarta est, quia bigamus non potest facile ceteros heredes ad castitatem, & continentiam, quam de eo non presumitur, cap. vna, d. 26. Hæ sunt causæ, propter quas canones a promotione, & ordinum exercitio repulerunt bigamos, quamuis sint omnes hæ causæ simul in singulis bigamis, vt in sequentibus manifestabitur.

De speciebus, & modis bigamia in particulari.

CAPVT LX.

Multis modis bigamia irregularitatem inducens innotuit. Est ergo prima bigamia vera, & simpliciter, nempe quando aliquis plures successiue duxit vxores, vt bigamas, can. qui sine crimine, d. 26. siue vnam ante baptismum alteram post, can. acutius, d. 26. siue vtramque ante baptismum, can. vna, eadem d. siue vtramque post baptismum, can. maritus, d. 31. Est autem obseruandum, quantum ad effectum irregularitatis non censeris bigamiam, nec bigamum, nisi interuentu copula, fueritque matrimonium consummatum, vt notamus communiter Doct. ex cap. debitum, de bigam. Quando ergo vnus duxit, & non cognouit, eaque mortua alteram duxit, siue cognouerit, siue non, non est bigamus: vnde si hæc mortua fuerit, aut monasterium intrauerit, potest ordinari, similiter

priorem cognouit, non autem posteriorem, hæc est prima bigamia, & irregularitas ex defectu sacramenti, secundum omnes Doctores.

Secunda est, quando aliquis contraxit cum vidua, can. curandum est, d. 34. & cap. 2. de bigam. siue eam duxerit ante baptismum, siue post, ut habetur can. si quis viduam, d. 34. in quo præponitur sententia Augustini opinioni Hieronymi; bigamia enim hæc sine peccato contrahitur, unde manere potest etiam remisso peccato. Sunt autem duæ conditiones necessariæ ad hanc bigamiam ratione irregularitatis contrahendæ. Vna est, ut sit vidua corrupta, si enim remansit virgo, qui cum ea contrahit non est irregularis, ut patet cap. debitum, de bigam. Altera ut etiam intercedat copula cum posteriori; si enim aliquis duxit viduam cognitam, tamen ipse non cognouit, non fit irregularis, hoc deducitur ex eodem cap. debitum, & expresse docent Panor. cap. super eo, de bigam. nu. 7. & Turrec. can. si quis viduam, d. 34. & est communis sententia. Hæc bigamia est ex defectu sacramenti, ut constat ex cap. debitum, de bigamia. nam unio Christi cum Ecclesia est unius cum vna, at qui ducit viduam, ducit eam, quæ est duorum, nec est vna perfecte. Hanc etiam bigamiam Gloss. cap. 2. de bigam. appellat interpretatiuam, idque communis sententia probat. id tamen limitatione, & declaratione indiget; longe enim differunt bigamia, & bigamus. Bigamia est multitudo nuptiarum; bigamus autem, qui plures celebrat nuptias, quando ergo aliquis contrahit cum vidua, ibi reperitur multitudo nuptiarum: nam matrimonium respectu viduæ est secundum. Erit igitur vere, & proprie bigamia, sicut quando vnus ducit secundam, bigamia est, quamuis secunda non alium habuerit maritum, & sit virgo. Igitur vera, & simpliciter bigamia est, quando aliquis ducit viduam, & deficit perfecta significatio sacramenti: at non est bigamus, qui ducit viduam vere & simpliciter, quia ipse non bis contrahit, sed semel; ius autem interpretatur eum bigamum, quantum ad effectum irregularitatis, quia celebrat nuptias, quæ vere & simpliciter sunt bigamia, & hac de causa dicitur bigamus interpretatiue.

Tertia est, quando aliquis ducit corruptam ab alio, etiam si semel celebret nuptias, censetur bigamus, & est irregularis, can. qui in aliquo d. 51. & can. curandum est, d. 34. hoc autem debet intelligi, quando cognouit eam; aliter enim non cense-

bitur irregularis, vt notat Panorm. cap. super eo. de bigam. 7. & est communis sententia, vt notat Panorm. etiam si ignoranter eam cognouerit, censetur irregularis, vnde, qui dicitur aliquam putans virginem, & corrupta est, eamq; cognouit ignoranter, irregularis est, quia lex promotionis factum excederat. idem affirmat Gloss. can. nemo, d. 32. & est communis sententia.

Sunt autem aliqua adnotanda. Vnum est, Glossam cap. de bigam. cum communi sententia, hanc bigamiam censent interpretatiuam: nam re vera non intercessit duplex matrimonium, sed duplex copula in vno matrimonio, ratione caro diuisa est, ac si mulier vidua fuisset. ideo ius bigamie interpretatur, & maritum bigamum declarat quantum ad irregularitatem contrahendam. Gemi. & Franch. cap. de bigam. in 6. hanc interpretatiuam bigamiam esse affirmant, sed veram, quia vere caro est diuisa. Alterum est, irregularitatem ex hac bigamia esse ex defectu sacramenti, quia non presentatur vnitas Ecclesie cum Christo. ita affirmat Gloss. cap. 2. de bigam. & Turrecrem. can. si quis viduam. d. 32. c. 1. lijs: & hæc minus accedit veræ & simpliciter bigamie, quia illa, quando ducitur vidua, quia etiam si sit diuisa caro, tamen est multitudo nuptiarum, vnde magis est bigamus, qui contrahit cum vidua, & minus representat sacramentum, tamen quæ cum corrupta fit, est maius argumentum incontinentie, & talis bigamus minus potest honorari castitatem, indignior est prærogatiua ordinum.

Tertium est, esse valde cõtrouersum inter Doct. an qui forauit prius virginem, & postea duxit eam uxorem, & consummauit matrimonium, censetur irregularis & bigamus, sicut ille, qui duxit corruptam ab alio. Hugo 30. q. 5. can. 1. lijs, & Hostien. in sum. tit. de bigam. §. circa. qu. 6. & cap. de cler. coniug. & Gloss. can. nemo. d. 32. & Turrecr. 30. q. 5. qualis cum alijs tenent, quod sic, & re vera est opinio magis iudicanda; tamen quia communis sententia tenet non esse irregularem, cum caro non sit diuisa, & quia hæc est de iure potius, & canones in contrarium facientes possunt interpretari non admittere, ideo tenendum est non esse irregularem. Ceterum maiorem esse hanc sententiam, & celebriorem affirmant Geminus Hostien. & Archid. d. 32. can. nemo. & Panorm. cap. de bitum, num. 2. de bigam. vbi etiam eam tenet Henric. Boetius cap. vt bigami. de bigam. dicit esse opinionem communem.

approbatam, & eam tenet Gloss. etiam cap. sane. de cleri. coniug. dicit esse veriorē. Gofred. de bigam. nu. 5. dicit celebriorē, & S. Tho. 4. d. 27. q. 3. ar. 1. q. 3. ad 2. dicit probabiliorem, & eam sequitur. Cum communi ergo sententia improbabilius, quorum certa ratio non est, sentiendum videtur. Hinc sequitur, cum in cap. vii. de cleri. coniug. in 6. definitur, quando quis piā habitum portat, & duxit vnicam, & virginem, non amittere priuilegium clericale, si contraxit cum virgine, à se tamē prius corrupta, cenferi contrahere cum virgine, & non amittere priuilegium. ita Gloss. ibi. rursus in quibusdam militijs datur facultas contrahendi semel, & cum virgine potest miles contrahere, etiam cum à se ante corrupta. ita habet Gloss. in decision. Tolosanis. q. 219.

Quarta est, quando aliquis duxit vxorem etiam virginem, quæ postea adulterata est, ille autem cognouit eam post adulterium, irregularis est, can. si cuius, & can. si laici, d. 34. diuisit enim carnem, sicut si contraxisset cum corrupta. hanc esse interpretatiuam bigamiam tenet Gloss. cap. 2. de bigam. & Paorm. cap. super eo. Esse etiam ex defectu sacramenti tenent eadem Gloss. & Panor. cap. super eo. eod. tit. Archid. can. si cuius d. 34. & Turcrem. can. si quis viduam eadem. d. & est communis sententia, quamuis Ioann. de Ana. cap. si vir. de adult. dicat non esse bigamiam, nec carnem diuisam, sed esse simplicem prohibitionem, ne talis promoueat. Sequenda tamen est communis sententia, circa quam sunt adnotanda aliqua.

Vnum est, si maritus accusat de adulterio vxorem, & lite pendente eam cognoscit, esse irregularem censendum, ita affirmant Gloss. can. si cuius d. 34. & ibi Turcre. & Gofre. de bigam. num. 9.

Alterum est, esse controuersiam inter Doctores, an si ignoranter cognouit vxorem suam post adulterium sit bigamus, & irregularis; quando enim scienter cognouit, nemo dubitat esse irregularem: at si ignoranter, tunc est controuersia, Gemin. can. si cuius, d. 34. citat Hugo. & Archidia. affirmantes, qui ignoranter cognouit vxorem adulteram, in susceptis posse ministrare, tamen non posse amplius promoueri: ipse tamen Gemin. tenet contrarium, nempe neque in susceptis etiā posse ministrare, quia bigamia vtrumque impedit: nec consideratur error, sed factum ipsum, sicut quādo cum corrupta contraxit. Henric. Boic. cap. vt bigami. de bigam. citat Archidia. &

non probat eius sententiam, nempe in susceptis posse resistere. Panorm. cap. super eo. de bigam. generaliter tenet, cognouit uxorem, siue ignoranter, siue scienter, esse irregularem, nec censet distinguendum inter scientiam, & errorem, quia non agitur de vitio ordinandi, seu de defectu sacramenti, & hæc opinio communior est, & verior.

Tertium est, esse etiam controuersum, si aliquis cognouit adulteram uxorem iussus præcepto Ecclesie, an sit irregularis. Innoc. c. inquisitioni, de sen. excom. negat contrahere irregularitatem, can. si cuius, d. 34. eum, qui iussu, & præcepto iuratum adulteram cognoscit, nisi quando esset adeo notorium crimen, quod ipse posset propria auctoritate sine iudice uxorem repellere. Henric. Boic. c. vt bigami. de bigam. citat alios contrarium, & dicit esse eorum opinionem tutiorem, quæ lex promotionis factum requirit, in quo nec error, nec ignorantia locum habet, arg. 15. q. 1. can. vlt. vbi virgo vi corrupta inter corruptas numeratur, quia lex factum requirit, & irregularitas sine peccato: immo aliquando cum merito committitur: nam & iudex reum morti tradens, meretur, & est irregularis. Hanc opinionem sequitur Turrecr. can. si cuius, d. 34. communis est. Hæc sunt tres irregularitates interpretatiuæ secundum Gloss. cap. 2. de bigam. & Panormit. cap. super eo. cogitavit, nimirum quando aliquis viduam, aut corruptam dicit, aut propriam post adulterium cognoscit. Hæc quatuor bigamiæ species, quarum prima est simpliciter, reliquæ tres interpretatiuæ sunt ex defectu sacramenti, vt diximus ex Gloss. allegata.

De alijs bigamiæ speciebus.

CAPVT LXI.

Genus tertium bigamiæ, vt superius diximus, non est bigamia in veritate, sed ex quadam iuris fictione: hoc autem genus nonnullas habet sub se species. Prima est, quando aliquis mortua uxore legitima ad sacros ordines promouetur, & postea de facto consummat matrimonium cum alia, quod iure nullum est, hic bigamus non est verè, nec simpliciter, vt dicunt Præpos. & Gemin. cap. vni. de bigamia. Nec est ex defectu sacramenti, quia secundæ nuptiæ de facto sunt, & nõ de iure, sed propter defectum intentionis, quia quæ-